

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд на г-н Билегт Баянмунх Бор Санджа на тема “Етническият фактор в управлението на системата за сигурност” за даване на образователна и научна степен “доктор” по научна специалност “Организация и управление извън сферата на материалното производство”

1. Актуалност и значимост на изследвания проблем.

Дисертационният труд на г-н Билегт Баянмунх Бор Санджа разглежда проблема за ролята на етническия фактор в променената глобална среда за сигурност в света и неговото пренебрегване в общественото управление. Това е всеобщо признат актуален и значим изследователски проблем независимо от това за какви общества и общности се отнася, тъй като играе все по-значима роля за тяхната сигурност. Допълнителни аргументи за актуалността е възникването на съпътстващи икономически, политически и социални проблеми за тези общества, реакцията на негативните ефекти от етническа изолация и потискане, както и позитивния потенциал на етническото многообразие като конкурентно предимство.

Оценката на автора за съществуващо пренебрежение на етническия фактор за сигурността е съдържателно и точна, както за отделни държави, така и в глобален план. Правилно е определена като източник за глобална несигурност и причина за изразходване на огромни излишни ресурси, необходими за контрол на възникващите проблеми. Заслужава внимание да се отбележи, че тя включва задълбоченото проучване на ефектите на глобализацията върху сигурността, представено през призмата на етническия фактор. От това авторът извлича и основната теза на труда за отчитане и управление на етническите проблеми като средство за постигане на държавна

регионална и глобална сигурност. Може да се добави, че тази теза на автора е валидна и за локалната (според автора „местна“) сигурност, потвърждаващи аргументи за което дава и националната практика.

Избраната методика, включваща теоретичен и документален анализ, наблюдение, анкетиране и казусен анализ на опита за прилагане на мултиетнически модели и анализ на групови реакции и поведения. Анализът на добри практики за управлението на участието на етносите, отделянето на ресурси за управление и регулиране на възникващите етносоциални проблеми в условията на глобализация, и съпоставянето им с традиционни практики, водещи до възникване на негативни реакции и поведение, е логично построен. Той води до обосновано намиране на приемливи пътища за преодоляване на проблемите и нормално функциониране и развитие на етносите. Авторът подкрепя своята аргументация за глобалните тенденции като отделя специално внимание на конкретни казуси на Балканите.

Още един аргумент за верността на подхода дава разкриването, както на позитивните, така и на негативните ефекти на глобализацията за социалноикономическото развитие и сигурността на държавите и техните вътрешни общности. Подбудената от глобалните тенденции динамика, неравностойно третиране и мобилност на етнически групи и общности в съчетание с неадекватни модели за управление, авторът аргументирано приема като източник на основните заплахи за глобалната, регионална и държавна сигурност.

Като цяло представеният за рецензиране труд представлява оригинално комплексно, доминиращо теоретико-методологическо изследване на социеталната сигурност, фокусирано върху ролята на етническия фактор и отчитащо основните ефекти на глобализацията върху широкия план на обществената сигурност. Значимост на предложението за рецензиране труд се определя от новостта на подобен изследователски обект и предмет.

2. Характеристика на приносите на дисертационния труд.

Дисертационния труд се основава на кабинетно проучване на 111 литературни източника, от които 58 на кирилица и 53 на латиница. Източниците на кирилица са равно разпределени на руски и български език. Анализът показва преобладаваща част на пряко свързаните с темата на изследването монографични публикации. Авторитетните издателства на източниците по темата на изследването са гаранция за достоверността на данните, върху които се основава дисертационния труд..

Приносите на дисертационния труд включват:

- Направена е авторска оценка на социалните последици на глобализацията и обществената сигурност от етносоциална гледна точка.
- Разкрити са възможности за целенасочено и в интерес на етническите общности управление на проблемите на неравенството, изолацията и потискането.
- Аргументирана е ролята на държавата за националната сигурност в условията на колективна сигурност, както и ролята и значението на социеталната сигурност като ключов аспект на обществената сигурност.
- Обоснована е връзката „етногенезис-социално поведение“ и е разкрита ролята на мултикултурната идентичност за социеталната сигурност.

Тези приноси не се различават съществено от претенциите на автора. Те имат доминиращ теоретичен, както и методологически характер за дефиниране на ключовите фактори за сигурност в мултиетническите общества на глобализацията се свят.

Приносите на труда имат характер на обогатяване на съществуващи знания и изследване на възможностите за приложение на научни постижения в практиката на държавното управление. Те не посочват реализиран ефект, но създават теоретико-методологическа основа за постигане на обществено въздействие върху сигурността в различни конкретни условия.

3. Авторско участие за приносите на дисертационния труд и на публикациите по него.

Приносите от дисертационния труд съответстват на обхвата и съдържанието на изследваната проблематика на ролята на етническият фактор за социеталната и обществена сигурност в условията на глобализация.

Авторското участие за приносите на дисертационния труд се потвърждава от съдържанието на публикуваните материали в електронния журнал на ВСУ, разглеждащи основните положения на труда по социеталната сигурност и ролята на миграционните процеси като фактор за нея.

За авторския принос в изследването може да се съди и по фокусирането върху социеталната сигурност и етническият фактор, публикации по които в страната са силно ограничени, особено поставени в контекста на европейския интеграционен процес.

4. Възможности за използване на получените резултати с препоръки за бъдещото им внедряване.

При адекватно прилагане на резултатите за преодоляване на етническите дефицити в политиката за сигурност в националните държави би могло да бъдат постигнати значими практически ефекти за обществената сигурност. При тези условия те дават основно съдържание, гарантиращо успех на политиката за „включване“ на изолирани етнически общности и значимо подобряване на социеталната и обществена сигурност.

Не по-малки са потенциалните ефекти от приложението на авторските идеи и за по-големите интеграционни общности като ЕС например, в които ескалират проблемите от етнически и социетален характер, довели до излизане на Великобритания от Съюза. Съобразяването на общностните политики със спецификата на социеталния компонент е фундамент на сигурността, стабилността и устойчивостта на подобни образувания.

Отчитането на стратегическите виждания и инструментални, свързани със социалната идентичност, предложения на автора и тяхното практическо приложение в практиката на мултиетническите и мултикултурни общества заслужават специално внимание. Аргументирани с примери от Балканите те предлагат предпоставки за промяна на основите на политиката и културата за държавно и интегрирано съюзно управление. Могат да съдействат значимо за сигурността и развитието на тези общества.

5. Характеристика на автореферата към дисертационния труд.

Авторефератът представя всички основни изследователски елементи и постигнатите резултати. Вярно и точно отразява съдържанието и приносите на дисертационния труд.

6. Критични оценки, забележки, препоръки, предложения за насоките на по-нататъшната работа на докторанта и др. въпроси.

Към труда могат да се направят следните бележки и препоръки:

- Въпреки, че проблематиката на подценения етнически фактор е ясно представена, нейното решаване е свързано с конкретно изследване на рисковете за социеталната и обществена сигурност. Това засяга способностите на различните обществено политически системи да идентифицират риска и приемат адекватни законодателни решения за неговото политическо и административно управление. Оценката на тези способности трябва да е съобразена с етнокултурната специфика на обществата. Това е основание да предложи тази насока за работа за следващите изследвания на кандидата.

- В рамката на препоръчаните изследвания е също необходимо да се изяснят основните цели, задачи и практически мерки, организационни ангажименти и ресурси на съответни програми и планове за управление на

мултиетническият фактор. Това ще създаде прозрачност и отчетност на управляващите елити за прогреса при решаване на реалните проблеми.

- Като бележка може да се посочи и известна диспропорция в обема на трите части на изследването.

Направените забележки не променят изцяло положителната оценка за съдържателния характер и наличието на съществени приноси на докторския труд. Те имат смисъл на предложение за бъдещата работа на кандидата.

Нямам други въпроси засягащи дисертационния труд.

7. Заключение.

Представеният за защита докторски труд има характер на завършено научно изследване. С него авторът демонстрира убедително способност да предлага решения на сложни теоретически, методически и практически проблемни въпроси в областта на обществената сигурност. Получените резултати от дисертационния труд ми дават основание да считам, че същият отговаря на изискванията на Закона и Правилника за развитие на академичния състав в Република България. Предлагам на Уважаемото научно жури на ВСУ „Черноризец Храбър“ да даде образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност “Организация и управление извън сферата на материалното производство” на г-н Билегт Баянмунх Бор Санджа.

София, 30 юни 2017 г.

Рецензент:

/ проф. д-р Т. Иванов/